

Спеціалізованій вченій раді Д 20.051.12
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
Міністерства освіти і науки України

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Євдокимової Наталії Вячеславівни

«Моделі управління депозитними ресурсами комерційного банку»,

що представлена

на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю

08.00.11 - Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці

1. Актуальність, мета та завдання дослідження

Невід'ємною складовою висхідного розвитку економіки країни та забезпечення її економічної безпеки є високий рівень надійності банківської системи. Безпека банківської системи невід'ємно взаємопов'язана з темпами нарощення комерційними банками депозитних ресурсів. У цьому контексті актуальним буде ґрунтовний аналіз чинників, котрі визначають логіку прийняття рішення потенційних вкладників щодо розміщення депозитів. З позицій банку виникає завдання пошуку шляхів залучення нових клієнтів, складність якого обумовлюється нестабільною економічною та політичною ситуацією в країні, проблемами розвитку банківського сектору, грошово-кредитної системи, низьким рівнем доходів населення, суттєвим рівнем інфляції, оподаткуванням відсотків за депозит. Населенню необхідно постійно шукати шляхи підвищення результативності збереження своїх заощаджень, що потребує подальшого

вдосконалення депозитної політики в цілому та знаходження нових рішень для надання банківських послуг.

З урахуванням таких міркувань, дисертаційну роботу Євдокимової Н.В., метою якої є узагальнення існуючих та розробка нових теоретичних і науково-методичних засад та інструментарію формування і оптимізації структури депозитних ресурсів комерційного банку потрібно визнати актуальною, а її результати – такими, що заслуговують на увагу і подальше використання в практичній та науково-дослідній роботі.

Для досягнення поставленої мети в дисертації були поставлені та вирішені наступні завдання:

- досліджено структуру і основні характеристики ресурсної бази комерційного банку;
- визначено і проаналізовано чинники формування власних засобів комерційного банку;
- проведено аналіз підходів до управління депозитними ресурсами комерційного банку;
- проведено аналіз стану депозитного ринку України;
- визначено теоретико-методологічні засади моніторингу і оцінювання ризику депозитної діяльності комерційного банку;
- проведено аналіз ринкової кон'юнктури і перспектив залучення банківських ресурсів;
- розроблено моделі формування депозитних ресурсів і оптимальної депозитної політики комерційного банку в умовах поведінкової економіки;
- розроблено моделі вибору оптимальних варіантів розміщення депозитних ресурсів комерційних банків.

Дисертаційна робота виконана у відповідності з планом науково-дослідних робіт Хмельницького національного університету МОН України: держбюджетної теми «Моделювання фінансово-економічної безпеки підприємницьких структур в стратегіях їх інноваційного розвитку» (номер державної реєстрації 0117U001170) та планами науково-дослідних робіт Тернопільського національного

економічного університету МОН України: держбюджетної теми «Управління банківською діяльністю в умовах проведення структурних реформ», підтема «Ресурсна політика банків у забезпеченні ефективного функціонування банківського сектору» (номер державної реєстрації 011U003178).

Особисто здобувачем розроблено моделі формування і оптимізації структури депозитних ресурсів комерційного банку.

2. Новизна наукових результатів, отриманих в дисертації

Серед основних результатів проведеного дослідження, які розкривають суть дисертації і містять елементи наукової новизни можна виділити наступні:

вперше:

– розроблені моделі формування депозитних ресурсів комерційного банку в умовах поведінкової економіки (с. 121 - 129), в рамках яких динаміка поведінки банку визначається оптимальним розподілом депозитних ресурсів між вибраними пропозиціями банку виходячи із критерію отримання максимуму депозитного доходу, причому готівкові вклади розміщуються в банку на депозитному рахунку виходячи із умови отримання вкладниками прийнятних відсоткових доходів;

одержали подальший розвиток:

– моделі розміщення залучених коштів комерційним банком у напрямках кредитування юридичних і фізичних осіб, міжбанківських кредитів з ієрархією задачі вибору за критеріями ризику (можливістю неповернення), доходу (прибутковістю операції), терміну (часового проміжку розміщення залучених коштів), оперативності оформлення (часу для збору інформації та підготовки документації), репутації позичальника (с. 109 - 116);

– моделі управління ризиками депозитної діяльності комерційного банку (с. 136 - 139), що передбачають підтримку прийнятних співвідношень прибутковості і ліквідності, мінімізацію ризиків шляхом передбачення, оцінки, вироблення стратегій управління і контролю з метою зменшення можливих втрат

і підтримки на певних рівнях показників, що характеризують ефективність організації депозитних операцій банку;

– моделі вибору оптимального джерела капіталу (с. 143 - 160), що на відміну від існуючих передбачають формування системи критеріїв (можливо у формі ієрархії) для оцінки варіантів вибору, визначення коефіцієнтів відносної важливості (ваг) кожного з критеріїв, побудову узгоджених кількісних шкал, багатокритеріальну згортку або визначення агрегованих значень варіантів вибору джерел капіталу, як суми добутків оцінок, отриманих за узгодженими кількісними шкалами, і коефіцієнтів відносної важливості кожного з критеріїв, реалізація яких забезпечує формування оптимального депозитного портфеля і, як наслідок, ефективність депозитної політики комерційного банку;

удосконалено:

– моделі прогнозування поведінки вкладників щодо пролонгації депозитних вкладів в умовах нестійкої економіки з урахуванням темпів інфляції у контексті повернення довіри до термінових депозитів, які ґрунтуються на моделі марковського процесу і дають змогу розробити систему заходів стосовно збереження та зростання депозитного портфелю комерційного банку (с. 139 - 141).

3. Ступінь обґрунтованості положень, висновків та пропозицій

Основні положення, висновки та пропозиції, наведені в дисертації є належним чином обґрунтованими. Такий висновок отримано з урахуванням наступного:

в процесі проведення досліджень здобувач використовував результати найновіших вітчизняних та зарубіжних розробок в обраній предметній галузі;

рекомендації щодо практичного застосування основних положень дисертації розроблено з урахуванням існуючого на даний час правового поля та науково-методичного забезпечення процесів формування депозитного портфелю;

результати дослідження, які виносяться на захист, було отримано завдяки своєчасному застосуванню відповідних методів, зокрема системного аналізу –

для аналізу структури і основних характеристик ресурсної бази комерційного банку, чинників формування власних засобів, підходів до управління депозитними ресурсами; статистичного аналізу – для аналізу стану депозитного ринку України; узагальнення, економіко-математичного моделювання – при визначенні теоретико-методологічних засад моніторингу і оцінювання ризику депозитної діяльності комерційного банку, аналізі ринкової кон'юнктури і перспектив залучення банківських ресурсів; інтуїтивної математики, ймовірнісно-статистичного, імітаційного моделювання – для розробки моделей формування депозитних ресурсів і оптимальної депозитної політики комерційного банку в умовах поведінкової економіки, вибору оптимальних варіантів розміщення депозитних ресурсів;

поставлені завдання вирішувалися із застосуванням комп'ютерних програм аналізу даних STATISTICA, MATHEMATICA;

інформаційну базу дослідження склали статистичні матеріали, здобувач в своїй роботі керувався законодавчими та нормативними документи, що регламентують діяльність комерційних банків.

Все це дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформовані здобувачем за результатами проведених досліджень, мають належний рівень обґрунтованості.

4. Стиль викладення матеріалів дисертації та автореферату

Матеріали дисертації та автореферату, які подано до розгляду, викладені в логічній послідовності. Назва дисертації повністю відповідає змістовому навантаженню та характеру задач, які вирішуються в її рамках. Для викладу процесу та суті результатів проведених досліджень характерним є науковий стиль з акцентуванням уваги на основних результатах та методах їх отримання. В дисертації аргументовано розкрито усі положення та результати, що характеризують наукову новизну та виносяться автором на захист.

В авторефераті належним чином відображені зміст дисертації та її основні

висновки. Проведений аналіз матеріалу, викладеного в авторефераті дисертації дає підстави стверджувати, що в ньому належним чином розкрито основні результати, отримані в процесі досліджень, ступінь новизни розробок та висновки. За структурою та змістовим наповненням автореферат відповідає вимогам, що ставляться МОН України до публікацій такого типу. Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Дисертація та автореферат викладені та оформлені з дотриманням вимог, що висуваються до кандидатських дисертацій та авторефератів дисертацій.

5. Оцінка публікацій

Основний зміст роботи опубліковано у 20 наукових працях загальним обсягом 7,56 друк. арк., з них особисто автора 7,03 друк. арк., серед яких: 1 – у колективній монографії, 6 статті – у наукових фахових виданнях України, 3 статті – в іноземних періодичних виданнях та виданнях України, які внесені до міжнародних наукометричних баз даних, 10 публікацій – за матеріалами конференцій.

Кількість наукових статей та їх обсяг відповідають вимогам, що стосуються основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Подана на розгляд дисертація Євдокимової Н.В. містить усі необхідні структурні елементи та включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел із 196 найменувань і 4 додатків. Робота містить 44 таблиці, 20 рисунків. Обсяг основного тексту дисертації становить 156 сторінок машинописного тексту. Робота написана українською мовою, з дотриманням наукового стилю викладання матеріалу.

Виклад матеріалу дисертації є структурованим, прослідковується взаємозв'язок між окремими розділами та параграфами роботи. Обраний стиль

викладу наукового матеріалу дозволив автору розкрити суть проблеми, дослідити її теоретичні й практичні аспекти, зробити висновки та сформулювати пропозиції.

За змістом, структурою та оформленням робота відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій. В роботі сформульовано мету, об'єкт та предмет дослідження. Для досягнення поставленої мети здобувачем сформульовано і вирішено низку задач, в т.ч. з використанням своєчасного застосування математичних методів і моделей. Матеріал, викладений в авторефераті за своєю суттю є ідентичними положенням, які наведені у дисертації. З тексту автореферату можна сформувати цілісне уявлення про характер дисертаційної роботи та її основні результати. Зміст та структура автореферату відповідає встановленим вимогам.

7. Практичне значення результатів роботи

Практична цінність отриманих результатів полягає в тому, що науково-методичні рекомендації здобувача доведено до конкретних пропозицій щодо підвищення ефективності управління депозитною політикою комерційного банку.

Отримані результати та сформульовані рекомендації формують методичну базу для визначення напрямів оптимізації процесу формування депозитних ресурсів комерційного банку.

Практичні результати дисертаційної роботи, в першу чергу, рекомендації щодо формування і оптимізації структури депозитних ресурсів комерційного банку, використано в роботі Вінницької філії АТ «Укресімбанк» (довідка 074-00/860 від 17.12.2018 р.), Вінницької обласної дирекції АБ «УКРГАЗБАНК» (довідка 507/111/2018 від 12.06.2018 р.), Вінницького обласного комунального гуманітарно-педагогічного коледжу (довідка 41/18-01-02 від 20.03.2018р.).

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Не применшуючи ваги і беззаперечної значимості отриманих позитивних результатів, треба відмітити наступні зауваження та дискусійні положення дисертації:

1. виходячи з мети роботи, спектру задач, спрямованих на її досягнення, а також предмету дослідження, можна зробити висновок, що об'єкт дослідження не є чітко визначеним і потребує уточнення;

2. в п. 1.1 дисертації доцільно розглянути та вітчизняну та зарубіжну практику формування ресурсної бази банку з урахуванням законодавчої бази. Розгляд структури ресурсної бази зарубіжних та вітчизняних банків дозволив би оцінити дієвість як західних, так і запропонованих здобувачем методик управління депозитною політикою комерційного банку;

3. висвітлення питання 1.3 «Аналіз підходів до управління депозитними ресурсами комерційного банку» для повнішого досягнення мети дисертації доцільно провести в контексті порівняльного аналізу ефективності управління з використанням різних типів моделей;

4. на сторінках дисертаційної роботи здобувач проводить аналіз динаміки гривневих та валютних депозитів за період з 2007 по 2016 роки (рис. 2.1 – 2.2 на с. 66-67). Доцільно провести відповідний аналіз з урахуванням нової статистичної інформації. Крім того, залишається незрозумілим, інформація в яких цінах була покладена в основу аналізу – фактичних чи порівняних;

5. для більшої переконливості отриманих наукових результатів, здобувачу слід вказати в своїй роботі (с. 70-71), яка вибірка респондентів склала основу проведеного ним опитування, за якими принципами формувалась дана вибірка, в яких населених пунктах проводилось опитування і з якою похибкою здобувач рекомендує поширювати результати вибіркового спостереження на генеральну сукупність;

6. проведене здобувачем оцінювання ризику депозитної діяльності комерційного банку лише за 2 звітних періоди (п. 2.2 дисертації) не дозволяє

сформувати цілісного бачення процесів управління ризиком депозитних операцій комерційного банку, а також вирішувати задачі моніторингу та аналізу;

7. в процесі висвітлення матеріалу п. 3.2 «Формування оптимальної депозитної політики комерційного банку методами інтуїтивної математики», здобувачу доцільно ідентифікувати критерії, за якими рекомендується проводити оптимізацію депозитної політики, а також навести в роботі саму оптимізаційну модель.

Загальний висновок по дисертації

Дисертаційну роботу Євдокимової Н.В. «Моделі управління депозитними ресурсами банку» можна визнати завершеним науковим дослідженням, результати якого дозволяють вирішити низку актуальних науково-практичних задач підвищення ефективності управління депозитною політикою комерційного банку. Дисертація Євдокимової Н.В. за змістом та якістю теоретичних та методичних розробок відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеню кандидата економічних наук. Тема дисертаційної роботи належним чином розкрита, використано відповідний інструментарій для вирішення поставлених в роботі задач, висновки до дисертації випливають з результатів проведеної роботи. Тема дисертації та характер вирішених в роботі задач відповідає паспорту спеціальності 08.00.11 – Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

Зазначені у даному відгуку зауваження суттєво не знижують загальної позитивної оцінки роботи. Автореферат дисертації належним чином і в повній мірі розкриває основні її положення та висновки та не містить інформації, що є відсутньою у дисертаційній роботі.

На підставі проведеного аналізу вважаю, що подана до захисту дисертація «Моделі управління депозитними ресурсами банку» за змістом і оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 13 та 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами

Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р.), а її автор, Євдокимова Наталія Вячеславівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.11 - Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної кібернетики
Харківського національного економічного
університету ім. С. Кузнеця

Л.С. Гур'янова

Гур'янова
Людмила

030215/198
03 30.19